

U POTPALUBIJU

Cloaca Maxima

Sapunska Opera I

I

Oktober 1991.

O krevetskim nedoumicama – Anđela, Ja & Još Neko (na čije se pojavljivanje čeka) – Lazarova poseta – Skica o Izvršiteljima i Naredbodavcima – Zašto se bojim Anđeline hrabrosti – Glasovi iz bujice

O Krevetskim nedoumicama

U jednom momentu koji sam propustio da zapamtim, negde između dvadeset pete i tridesete godine života, po prvi put sam osetio potrebu za specifičnim svakodnevnim ritualom. Taj ritual spada u grupu navika koje, u doba puberteta, najpre opazimo kod sopstvenih očeva, i podrobno ih zbog toga omrzujemo. Već sredovečni, oni ih se grčevito drže, pa nam se čine tužno pomnjeni sa zabludom da je život samo spisak dobro utabanih delatnosti koje se ne preispituju. Moj premijerni zrelodolni ritual sastoji se iz sledećeg: svakog posledneva, nakon posla i ručka, povlačim se u spavaću sobu stana u Molerovoj ulici koji delim s Anđelom, gde se prepuštam vrsiti košmarnog polusna. Izvajen postrance na bračnom krevetu, poštujući napisano pravilo Navike, nepomičan sam kao klada. Oči su mi zaklopljene, ni kapci me ne odaju treperenjem. Ali – ne spavam. Usukan u sebe, samo se mrcvarim, glumeći za nepostojeći auditorijum idilu poslednevnog spavača, dok se, duboko u sebi savršeno budan, zapravo rastačem u neodlučnosti.

Iako nikada nisam uspeo da u potpunosti razumem tu nememnu i nemimnu transcendentálnu meditaciju, upražnjavam je dovoljno dugo i sistematično, pa je i nosim sa sobom bez hroptanja. Mada, sigurno bi poštenije – a svakako i zdravije – bilo zaista odspavati. Savest mog oca bila je besprekorna i on je, svakog

poslepodneva, strahovito hrkao ne obazirući se na gnusanje koje sam ja emitovao iz svoje sobe, nadajući se, u bednom ljudlu petnaestogodišnjaka, da bi se, od sline emitovane mržnje, otac mogao raspasti u snu. A toliko godina kasnije, zaglavljen u procepu između Umora i Krivice, ne umem čak ni da zaspim kako treba. Žmurim i trudim se, ali – svestan sam pod tom zavesom. Moj je nemir u tim trenucima (kad se spoja čimim potpuno miran: naizgled prepušten okreppljujućem snu) toliko da me lice boli od unutrašnjeg grča, i ako bih, eksperimenta radi, poželeo da zackružim osmeih, pola bi sveta, od obraza do obraza, trebalo prevailiti.

Ako ispravno pamtim, oktobarske večeri hiljadu devetsto devedeset prve godine bile su nekako ljuspaste i zelenožute. Nad Molerovom je, u to sam sasvim siguran, danima plovio jedan sunnjivi oblak. Vetar je, pod prozorom četvorospratnice od žute opeke, u kovtillacima raznosio skrhanu lišće. Kada su večeri tako šugave, i kada vazduh miriše na tamu nadolazeće jeseni, ni amaterskom poslepodnevnom spavaču se ne ustaje. Svaka aktivnost tada kao da priziva nevolju, pa on strahuje pred neophodnošću pranja kose zbog šampona koji će ga pouzdano štipati za oči, uzmiče pred glavoboljom koja će ga sačekati nakon trenmana fenom, plaši se, takođe, sna za koji već zna da će biti loš i izmrcvariti ga, a ukoliko se prihvatiti telefona da pozove dragu osobu, neka se ne čudi ako ga prosta mašina nadvlada, ili ako „prijateljski“ glas s druge strane dalekovoda hladno odbaci njegovu, mucavo iskazanu, potrebu za interakcijom bez bliskosti, tu bestramnu ponudu da se, njemu za ljubav, verbalno prostituiše bez unapred utvrđene cene. I scedi ga, zauzvrat. Do besmisla.

U to vreme sam, barem što se umetnosti poslepodnevnog „dremanja“ tiče, bio već daleko od amatera, a opet – zadrlhtao sam, obuzet tom jedinstvenom spavačkom neodumnicom. Znao sam,

naravno, da ništa od navedenog ne može biti preterano strašno samo po sebi, ali – nedostajalo mi je snage za suočavanje sa svakodnevicom. Nevolja voli nevolju, razmišljao sam, zaskočiće one već jedna drugu, a meni se neće dati da se otklman kad ta bujica gurne. Video sam sebe kako, pred nadolazećom katastrofom, ostajem miran, poput govčeta koje pitomo trepće pred sudom kasapskog čekića.

Pa i ako se Anđela oglassi iz dnevne sobe, ponavljao sam u sebi, pustiću je da više. Ma šta da je u pitanju, neću se odazvati. Njen glas će vibrirati oprugama ležajja, ali ja ću mu se odupreti zatvorenih očju. Potreba da do kraja izživim krivicu koja izmiče svim definicijama – krivicu zbog tela koje me tako nespretno određuje – biće svakako jača i od tog glasa. Jer tada, tog oktobra 1991, kao i uvek pre ili kasnije, uostalom, nikako nisam umeo da se složim s činjenicom da se ono što sam ja može izraziti prostim zbirom podataka iz zdravstvenog kartona, i da bi ovo telo, uz sva njegova ograničenja i nesavršenosti, trebalo prihvatiti kao svoje. Iako, u nedostatku boljeg izbora, samo letargično plutam u njemu, poput ploda u plodovoj vodi.

Za razliku od telesne školjke s kojom sam oduvek imao problema, majica u kojoj sam tog oktobra ležao odisala je sjajnom suštinom Majjice. Ona me nikada, koliko znam, nije sačekivala iznenađenjima, svaki dan je zadržavala isto ono svojstvo koje je i prethodnog dana imala; sačinjena je upravo da bi mi se sviđela, kupio sam je da bi me činila. Nije bila jeftina, ali nema cene koja takvu uslugu može nadoknaditi. A kada je jednom odbacim, iznošenju – znao sam (a eto čime se ja uglavnom bavim dok ovako spavam/ne spavam) – biće to kao da sam odbacio nepovratnu verziju sebe samog: velika tačka na koncu varijabilnog poglavlja.

AndeĽa, Ja & Još Neko (na Ľije se pojavljujujuje Ľekaj)

AndeĽa je ušla da me „probudi“ tek pred veĽernu, sa stomakom do zuba. U poodmakloj trudnoĽi, Źalila se Ľesto na gasove i goruši-ću. Po tri puta u toku jednog jedinog sata bila je u stanju da piški. Sedeo sam na ivici kaĽe Ľekajući na svojoj red, dok je ona neusme-renom zlatnim mlazom dobivala po emajliranoj utrobi WC-šolje. Ne pomerajući se, tako raskreĽena, rukom je stručno ispipala bu-
tine podnadule od silne vode. Kada je napokon ustala, i u jednom potezu, uprkos ispreĽenom stomaku, navukla gaĽice koje su joj skliznule do kolena, rekla je, kao da se baš sve uklapa: „Rim!“

Ľitavo AnĽelino lice blistalo je u tom Ľasu loše centriranim pre-
korom. MoŹda je trebalo da se iznenadim, ali imao sam veĽ sli-
Ľno iskustvo. Godinu dana ranije, usred Rima, dok smo odbrojawa-
li drugu nedelju medenog meseca, zatrpana razglednicama i po-
šanskim markama koje je upropastila prosvuši preko njih punu
šolju tople ĽokolaĽe, s istovetnim prekorom na licu izgovorila je:
„London!“

Potom smo – seĽam se toga tako dobro – kruŹili beskrajinim gra-
dom, ruku pod ruku. Siguran sam da je AnĽela imala, samo da je
Źelela, toliko toga da pronaĽe za sebe u Rimu: samostane okruŹene
rajskim vrtovima u kojima bujaju palme i pomorandŹe razmeštene
po brĽašćima s kojih se vidi Ľitav centar prastare varoši, spletove

ruševina u kojima se ogledaju protekli vekovi, pocrnela stepeništa
na kojima koraci jezovito odzvanjaju, uske, vlaŹne ulice, ogromne
komplekse vila s dvorištima punim Ľempresa i pinija, paklene sep-
tembarske vruĽine, zvonike 1.600 crkava, renesansne kupole što
sjakte na prepodnevnom suncu, puzavicama obrasle terase luk-
suznih stanova u potkrovljima na kojima se izvaljeni sunĽaju ta-
mnoputi, crnokosi muškarci i njihove tamnopute plavkose Źene,
sokake u kojima se prodaje samo pribor za crkvene obrede: mitre
i sva ta neverovatna odeĽa, kamene anĽele s isukanim sabljama,
moderne konkubine na motorima, obeiške na slonovima i, najzaĽ
– Karakombe, kapelice ukrašene iskrckanim kostima kapucina.

Ali, AnĽela je, sve u svemu, i po okonĽanju medenog meseca,
ostala ravnodušna, ili Ľak pritaĽeno razoĽarana Rimom. Jedino
što ju je ustinu oĽaralo tamo, Ľnilo mi se, bila je jedna knjiŹara,
prašnjavo malo mesto nezdravog mirisa, gĽe je iskopala prastari
London Streefinder s retuširanim fotografijama znamenitosti u pri-
logu, i satima ga milovala zaljubljenim pogledom.

Izgovorivši „Rim“ – prkosno i s jednim posebnim znaĽajem –
pustila je vodu. Mlaz je, pored dva navlaŹena papira, odneo i Ľeo
moje zivotnje. Oko nogu mi se motao Faraon, AnĽelin maĽor Źut-
nuo sam ga kriomice (AnĽelu bi to svakako razbesnelo) pošavši za
suprugom kao verna zivotinja, onako kako to Faraon radi kada je
gladan, komplikovanim putanjom kroz hodnik i trpezariju, sve do
kuhinje. Tek je tamo, pristavljajući vodu za Ľaj, AnĽela rešila da
razradi temu otvorenu u kupatilu.

„Danas sam nešto razmnišijala“, rekla je, vezujući kosu. „U stvari,
super nam je bilo u Rimu, a? Uopšte i ne moramo u Njujork. Nas
dvoje i bebica, zamisli – sasvim bismo lepo Źiveli u Rimu. A i bliŹe
je, kapraši!“

Beograd ju je, naprosto, iscrpljivao.

Tog prepodneva, dok je tramvajem br. 7 putovala ka bloku 45
kako bi obišla roĽitelje i svog lekara, bila je prinuĽena da sklanja
pogled sa svih tih groznila saputnika koji su je okruŹivali i stiškali

sa svih strana. Nije, naravno, željela da gleda ni kroz prozor, kako se ne bi suočavala sa teheranskim panoramama Novog Beograda, pa se radije predala tekstu knjige koju sam joj ja neoprezno preporučio kao „sajmo GSB-štivo“. Možda je trebalo malo više da mučnem glavom, ali – tražila je „nešto veselo“, i odabrao sam joj Rableovog Gargantuua i Pantagruela, duboko uvjeren da ništa ne može biti veselije od tog jezovitog žitija. Ispostavilo se, međutim, da je Anđeli taj tekst bio teško razumljiv i, uostalom, dosadan.

I tako sam, na koncu, u kuhinji, s kašičicom čaja u ruci, postao glavnooptuženi za sve što je, tog prepodneva, izvređalo njen pogled – za baburaste noseve saputnika i lošu arhitekturu, za zapuštene urbane međuprostore i renesansni humor. Međutim, na optužbe nisam uzvraćao. Suzdržavao sam se. Bio sam u stanju da razumem Anđelinu iracionalnost. Ionako ću se s osećajem krivice već nekako izboriti, sam sa sobom.

A ona, koliko god da piški, toliko i plače. Valjda je to od sve te vode po butnama, ili je sedmi mesec zaista teško prebroditi, ali sve će neprijatnosti, znamo, nestati kad se Anđela nađe na cijiju tog iscjpljujućeg putovanja s predivnim zamotuljkom u rukama. Nasuo sam čaj u šolje, mleko u finu keramičku posudu koju nam je moja majka darovala prilikom Anđelinog useljenja u Molerovu, izneo sam šećer. Uz sve to, ponudio sam i jedan osmeñ pomirenja. „Odvratani je Beograd“, potvrdio sam. „Moguće da je i Rable dosadan.“

Pa, i ako nisam tako mislio, koga briga! Govorio sam to iz pažnje prema Anđelinoj novoj osetljivosti, rešen da se prepuštam, primajući svu krivicu na sebe, hraneći se njome. Koga, uostalom, boli uvo za Rablea? Bio sam odlučan da se, ako treba, satima obilizujem pod kapom Krivca u kažnjeničkom uglu našeg braka, samo da se Anđela ne sekira bez razloga. Težio sam se mislima kako ću joj vratiti sve to kad za izmirivanje računna dođe čas, kada se naš sin rodi i odraste. Tući ću je do iznemoglosti, zaklinjao sam se u sebi, starac staricu, za decenijama odležale rane koje sam, inače, lećio

sam, poput životinje – pa smo u tome nalikovali Faraonu i ja – ližući se u samoci, ne rastakajući se jalovim žalbama.

A potomak mi je trebao kao analgetik-pliacebo. U tu sam svrhu, konsteći vrhunsku privilegiju Muškarcu, oplodio Anđelu, siguran da je u svemu tome i ona videla sopstvenu korist. Kako god, sto-mak joj je, u rekordnom roku, narastao, pupak iskočio poput dug-menceta, i ostalo je još samo par meseci do onog dana kada će iz nje iskoraciti sasvim novo biće: naš Sin!

Bio sam, razumljivo, ponosan zbog toga, ali sam se, kako se njen stomak postojano nadimao, ujedno sve više plašio našeg misterioznog sina. Zamislijaio sam ga bespomoćnog, pa vernog, pa lojalnog, pa ravnodušnog, i na kraju – otvoreno buntovnog, rešenog da mi izmakne. A možda ću ja, u to doba kada bunt bude već zaživeo u njemu, bez ikakve nelagode snažno hrkati svakog božjeg posled-podneva, i on će me mrzeti, kao što sam ja mrzeo svog oca, emi-tujući tu svoju mržnju kroz tanani zid što se isprečio između naša dva boravišta i lagano me ubijajući njome. Da li ću ja umeti da ga razumem, onda kada on više ne bude želao da razume mene, ili ću se stranno pokrivati krpicama jednog ukiseljenog odnosa – to je kručijalno pitanje roditeljstva.

Anđela je bila mirna. Zabavljala se motanjem džointa. Odmahnutu do nje, ja sam se grejiao čajem, zabavljajući se sopstvenim dlie-mama. Šta ako se pojavi kočoperno, to dete – pitao sam se – una-pred naoštreno za komplikovanu, nepredvidivu borbu? Hoće li se moji nevešti gard oca debitanta pokazati kao delotvorna zaštita u takvom jednom klinču? Ili ćemo disati jedan drugom u usta, moj sin i ja, kao dva iznuarena boksera, dok se obojica ne srušimo, osla-bijeni mnoštvom niskih udaraca?

Lazarova poseta

Po pravilu koje je sam nametnuo, svakog subotnjeg prepodneva u posetu nam je dolazio Lazar, Anđelin mlađi brat. Sa sobom je donosio neobičan koktel biljnih čajeva – sopstvenu mešavinu – u proznoj kesici uvezanoj prostom gummicom crvene boje. Zahtevao je da mu se od toga pripremi blag napitak, bez dodatka šećera. Seda-jući (za sebe je odabrao hoklicu koju smo najčešće koristili kada je trebalo zameniti pregoreli osigurač, ili dohvatiti neku od knjiga s najviše police) trapavo bi podizao plahite boje šafrana koje su mu služile umesto odeće, i one bi se nabirale oko njegovih kvrgavih kolena, otkrivajući čosave i tanke, deččačke listove. Izgubljen pod pregolelim džemperom od vune oštre kao pseća dlaka, skinuo bi tada s glave kapu od istovetnog materijala, s kratkom kćankom. Svaki put iznova, divio sam se tom spektakularnom trenutku, kad njegovu lobanja zasija pred nama. Izuzev uredno uvezanog repića na potiljku, na Lazarovoj glavi nije bilo ni dlaciće.

Često bi nam, bez prethodnog upozorenja ili najave, Lazar pročitao nešto iz poneke od knjiga koje je – mahom bezuspešno – prodavao obilazeći stanove. Uz osmeh istinske radosti, tako da ga je zapravo, barem u uvodnim minutima, bilo zadovoljstvo slušati, najčešće nam je govorio o tri gune: Vrline, Strašti i Neznanja. Meni je u svemu, opet, najzanimljivije bilo to što Lazar nikada nije ni

pokušao da se odupre svojoj opsesivnoj temi, da nikada nije rekao sebi: „Pa, sledeći put ću pričati o fudbalu!“ Ne, njega je nedavno stečeno saznanje opčnilo, i njegovu fascinacija govorila je umesto njega. Video je sebe darovanog većim duhovnim životom, dok je nama, običnim smrtnicima, sluto nova oblička u materijalnom svetu.

„Reci hvala“, opominjao sam Anđelu koja ga je slušala, ne trepćući.

„Hm, bolje nismo ni očekivali“, odgovarala mi je. Ona ne ume da kaže „hvala“, pa ni kad je vezanje u pitanju. Uostalom, nismo mi uopšte padali na sve te izlive Lazarove personalne filozofije.¹ Ta oružna kaša, zgrudvani pudging citata i preuzetih viđenja, nešto malo *Bhagavadgite*, repovi učenja Sri Srimad A. C. Bhaktivedanta *Suami Prabhupade* (kojeg je Lazar, sve češće, oslovjavao sa gospođin Šrija, ili samo Šrija, sav obuzet spontanim bujanjem te jednostranne inimitivnosti), nesvarena terminologija *Lotosovih stopala*, *Svesrosti Krsine*, *Transcendentalne nauke*, čitav maestralni vatromet njegovog Znanja i naše Neprosvetčenosti, uz većito blagi, sada već poprilično iniritirajući osmejak – eto, toliko se od tog stranca pod španskom kabanicom moglo dobiti u svakom trenutku, ali ni gram preko mere.

Ovog puta, ipak, Lazar je bio znatno nemirniji nego inače. Kao prvo – tapkao je *reebok* patikom po parketu; kao drugo – prihvatilo je ponudenu spravu, što nije odbijao samo kada se nalazio u stanju teške depresije ili stresa. Valjda rešen da se onesvesti, povukao je tri hrabra dima, i žar, koji je do tada tinjao, naglo se razgoreo. Zato je morao da iskašlje nedostatak rutine, a uši su mu bile crvene kao u đaka – tom velikom Predavaču. Ne bi li se nekako povratio od kašlja, urtonuo je u svoj čaj pomodrelih obraza i očiju ispujnenih suzama. Iz bljutave tečnosti, međutim, volšebnom tehnikom, umeo je da apsorbuje spasenje, i brzi mir.

1... jer vi i sami znate da manija ne čini duhovnika, kaže nam Rable. I još... koliko je njih u kaluderskoj rizi a sveštenici nisu: dok se neki drugi opet ognju španskom kabanicom, a negde španca i hrabrosti španske ni od koroval...

„Ako nabaviš jedno pola kile leblebija, mogu da napravim opasnu klopnu“, rekao je, obraćajući se meni, glasom donekle izlomljenim od kašlja, ali je plahoviti pogled već sekund kasnije (baš kad sam naumio da mu uzvratim jednako autističnim komentarom čiji ću uzrok, asocijaciju i pravi smisao jedino ja znati) uputio ka Anđeli. Okrenuvši se i sâm za njim, tek tada sam primetio smrkli, zabrinuti izraz na njenom licu, i otvorenu plavu kovertu u njevoj ruci. Bio je to, razumeo sam u trenutku, poziv za mobilizaciju. Vrativši kovertu nazad u Lazarove ruke, uzdrhtalim glasom ga je upitala: „Ko je to primio?“

„Ne, pazi, čekaj – mislim, daj, Anđela, molim te! Kao prvo, ti uopšte ništa ne kapiraš“, uzvratilo je Lazar, nervozno. „Slušaj me: ja mislim da je mama primila, ja mislim da je ona, ali to samo zato što je Mihajlo bio prisutan, pa se bojala da odbije. Ovakvo – pa ti je znaši – ona ne bi.“

„Kurac ne bi!“ zauriala je Anđela tako naglo da se Lazar gotovo bacio s hoklice, ali ona se zadovoljila da, po tom naglom izlivu besa, samo čutke gricka zanoktice gledajući u stranu.

„Uostalom“, usudio se da doda Lazar tek kada je bio sasvim siguran da je bura prošla, „sve to i nema toliko veze. Stvar je u karni.“

Kako se Anđela ponašala kao da taj njegov komentar nije ni čula, odlučio sam da se urnešam. „I... nisi nam rekao: šta sad nameravaš“, upitao sam Lazara, ližući džoint kako bi ravnomernije goreo. Međutim, moje reči su konačno trgle naizgled gotovo uspravnu Anđelu, pa je, pre nego što je Lazar uopšte stigao da mi pruži bilo kakav odgovor, skočila ka meni, i unela mi se u lice.

„Izvini, šta ti to znači: šta nameravaš? Nema on šta da namerava. Ima da se sakrije“, rekla je, pa se na petama okrenula prema Lazaru. „Lazare, razumeš šta sam rekla“, upitala ga je, glasom očajnom veoma tihim i dubokim. „Da se sa-kri-ješi!“

Ali, Lazar je urneo da se pokaže snažan i odlučan onda kada se tome čovek od njega ponajmanje nadao. Tako je bilo i sada.

Nepomičan na svojoj hoklici, i dalje se čisto čajem, trudeći se da izgleda kao da ne učestvuje u situaciji koju je lično izazvao. Kašljajući i dalje pomalo, odbio je džoint iz moje ruke, otpio svoj poslednji gutljaj, i nasmešio se.

„Pa, iskreno, zapravo ne znam...“, uzvratilo mi je, konačno. „Mislili, ima u tome nečega. Možda se i odazovem.“

Izašao sam s njim u zadimljeni dan. Čutke smo utonuli u buku.

Zabobila nas je svadbena povorka s rumenom mladom u beloj lizmuzi na čelu. Negde u daljini, divljački su se tukli čopori pasa. S Lazarovog pazuha znoj se sliwao niz odoru od naranđastih plahitjer je bilo neobično toplo za podmakli oktobar. Bludeli smo prema pijaci. Među povrcem, krtolama, voćem, sirom, kajnakom, cvećem, ribom, živinom, i kojekakvim drangulijama na buvljem delu pijace, komunicirali smo tišinom i izbegavanjem pogleda. Tako smo se, mislim, bolje razumeli, a još nešto nas je povezivalo u tom trenutku: ma šta tvrdio, Lazar se bojao rata, nije mu bilo svejedno. Isto je bilo i sa mnom. Ko bi uopšte mogao da pomisli da ja nisam strahovao? Jasnno sam uviđao da se krug oko mene sužava. Sve je više ljudi iz dana u dan bivalo uvučeno u taj vrtlog. Jednog dana će, mislio sam, pozivari zakrucati i na moja vrata, i kolena će mi, poput tolikih kolena tokom poslednjih nekoliko meseci, nemoćno zaklecati.

Eto kako sam, u tom času, ispaao sasvim smešan u sopstvenoj beđnoj nemoći, a nije me bilo stid da se, samo nešto ranije, ona-ko bezobzirnno podsmevavam Lazaru. Zamršljenom vagom, tu, među krompirima, premeravao sam perspektivu učestvovanja u ratu, kao i onu drugu – sumornu perspektivu vojnog zatvora zbog neodazivanja ili dezerterstva, koja bi se dala izbeći jedino nervoznim i ubrzanim odlaskom/begom u inostranstvo. Istog trenutka sam, stoga, doneo odluku da više nikada ne smem da budem ironičan

prema jadnom, malom bratu moje žene, kojeg su, zbog upadljive fizure i odeće, seljaci-prodavci podozrivo posmatrali. Ponesen talasom sažaljenja, pokušao sam da ulovim njegov pogled, da mu se nasmešim iskreno i prijateljski, da iskažem dobromamemost. Pogled sam mu nekako i uhvatio, ali nisam dobio ništa nalik uzvratnom osmehu. Lazar je samo zaškljijo prema meni pronaljivim mačjim očima. Nije, kao, razumeo tu moju iznenadnu potrebu za partnerstvom u nevolji. Zapravo, vraćao mi je milo za drago. Nikada nije imao karakter sveca.

Njegova krajnje svetovna pakost me je povratila. Dovukao sam ga do sendvič-bara koji se nalazio na samom izlazu iz pijace. „Ajmo na sendvič“, ponudio sam, nevinim glasom. Mislim da je Lazar već tada prozeo moju nameru, jer je nervozno progutao knedlu.

„Ja ne mogu, hvala“, rekao je, jedva, „ali, ti... izvoli...“

Od silnog izbora u koji su spadale i četiri vegetarijanske varijante, odabrao sam sendvič s govedom salatom. I Lazaru sam ponudio zalogaj. „Kul je govedina“, rekao sam, punih usta.

Lazarovo gnušanje bilo je, tog oktobra, moja duhovna hrana, pa nek okončan kako god on tvrdio da mi je suđeno.

Skica o Izvršiteljima i Naredbodavcima

Uostalom, kazne nema, pa ni nagrade. Ne postoje ni prekršaji, ni zasluge. To sam dobro znao i tada, na pijaci, s uzrujanim Lazarom do sebe. Prirodni zakon je zapis koji odgonetamo tek u delovima; Buda, Konfučije, Isus i Muhamed samo su žrtve sopstvenih nespretnih politika. Bog je više puta već, mada bezuspešno, tragao za sledećim Mesijom, u nastojanju da nam uputi novu poruku: Evo, *sada opet sve možete, sve vam je dopušteno!*

S osmatračkog punkta pod nazivom *Jugoslavija, oktobar 1991*, ta objava možda zvuči poražavajuće, ali Svedenborg je u pravu kada kaže² da Gospod ne presuđuje, jer On voli sve ljude pojednako, dok je upravo čovek taj koji se opredeljuje za jedno od dva večna carstva, budući da je sâm uzročnik sopstvenog. Dobra kao i sopstvenog Zla. Postmortalna segregacija (poput samog prirodnog zakona, uostalom) nije ništa drugo do težnja za harmonijom, kao najprijašnjem od svih stranja. I sâm prirodni zakon delimično je zasnovan na segregaciji, mada je tek nebeska segregacija apsolutna. Jedna nepremostiva opna deli dva postojeća tabora, i ne smeta im. Tu opnu oni, jedni koliko i drugi, vole i poštuju. Potrebna im

² Emanuel Svedenborg, NEBO I PAKAO, Deo III: Pakao, Gospod nikog ne baca u Pakao nego to čini sam, Duh, 545-550.

je. Jer: Zhima je Nebo, kao Dobrima Pakao, odurno, kužno mesto. Oni u Donje carstvo nisu bačeni, već su se, suprotno uvreženom mišljenju, a u skladu sa svojom istinskom prirodom, koju, moguće je, za života nisu ni slutili, za njega opredelili. U toj pustopoljini, oni ne jadikuju, ne pate za bilo čim, nisu izloženi, opet sasvim nasuprot zemaljskim predrasudama, nikakvim torturama od strane demona, jer – sami su demoni, niti teže Nebu, dok prema neka-dašnjoj sabraci radije osećaju podsmeh nego zavist. U tom carstvu spletkaroša, ubica i političara, oni se krčkaju u sopstvenom crnom zadovljstvu.

Verujem da iz svega navedenog proizlazi zašto sam, od rane mladosti i mojih prvih susreta sa Svedenborgom, toliko prezeo sve što je civilizacija imala da mi poruči o konzumiranju ili nekon-zumiranju goveđe salate, ili već svinjskog mesa, alkohola, droga ili seksa, zašto sam odbijao da se bavim svim „gorućim“ pitanjima svog vremena, zašto sam odmahivao rukom pri samom pomenu moralne problematike bundi ili kožne obuće, prava na abortus, gladi u Africi, ili efekta staklene bašte, zašto sam dozvolio samom sebi da ne znam kako se krste pravoslavlje, a kako rimokatolici, recimo, iako nikada nisam bio baš ni ubeđeni ateist. Zapravo, meni se, zbog Svedenborga, zgađio čitav taj katalog različitih dogmi (među koje se, prirodno, ubraja i ona kojoj je Lazar, tako naivno, darovao celog Sebe) čiji je jedini cilj da sakriju od nas veliku istinu koju se Bog već toliko dugo upirije i bori da nam doturi. Evo, dakle, te istine, za sve pravne Vernike: *Suština čitavog opredeljivanja izvršena je u nama mimo nas, pre nas.*

Izbor, zapravo, ne postoji, budući da se radi o čistom implantiranju. Zar to nije poražavajuće i sjajno?!

U tom smislu, svi smo Izvršitelji – poput serijskog ubice koji noću ubija iako se njegova dnevnja ličnost najiskrenije gnuša svakog nasilja, budući da taj jadrnik i nije ništa drugo do dželat u službi sopstvenog Zla – a Izvršitelje najčešće kažnjavaju onda kad se Naredbodavac pokaze kao neuhvatljiv.

Kad jednom naši zakoni budu naučili da prepoznaju Naredbodavca unutar Izvršitelja, i da ga eliminišu ukoliko se to pokaze za neophodno, a da pri tom samom Izvršitelju ne naude, tad će se na njega gledati uz najdublje sažaljenje, kao na opsednuto biće, a naše će nas uznapredovalo Zakonodavstvo dovesti u poziciju Polubogova, i desice se velika promena u veličanstvenoj ravnoteži. Ali, još uvek smo, u svakom slučaju, daleko od zauzdavanja prirodnog zakona. Ravnoteža Neba i Pakla (barem po Svedenborgu) stabilna je.

Kako ne bih želeo da sudim preoštro (osobito u svetlu događaja na koje će čitalac morati još malo da pričekta, a koji čine ovu knjigu), postavicu ovo samo kao tezu: po našem oktobarskom, subotnjem susretu, postalo mi je više nego očigledno da iz onih sedam ili devet – ili, koliko već – otvora na Lazarovom telu, šiklja jedan sasvim drugačiji Lazar. Njegovim bi navodnim ubeđenjima odgovaralo da se iskonski i neopozivo gadi svakog oružanog sukoba, da izgovori uz onaj svoj osmejak: „Pa, ja radije ne bih učestvovao“, čak i da ode, samoinicijativno, pred nekakvu armijsku ratnu komisiju, ukoliko takvo telo uopšte postoji, kako bi istu rečenicu glasno i jasno ponovio i pred svim tim smrknutim pukovnicima i generalima.

Pa ipak, ništa od svega toga Lazar nije učinio. Korica njegove vere – te vere koja se očitovala isključivo snažnim radikalizmom – ispostavila se bolno tanana. Odmah tu, ispod površine, krio se Naredbodavac, koji je i izgovorio, u Lazarovo ime: „Pa, ja zapravo ne znam... Imma nečeg u tome. Možda se i odazovem.“ Naredbodavac za koga je ova srpskohrvatska naizmenična klanica nešto uzbudljivo. Nešto kao dečja igra: *kauboja i Indijanaca.*

Ako je sve tako, mislio sam vraćajući se s pijace, onda će Lazar na frontu (pod pritiskom Naredbodavca koji će potpuno preuzeti kontrolu čim se tamo zatekne) bez prevelikih problema onu svoju mešavinu čajeva zameniti lozom, leblebije – pečenjem od kaski-karom raznesenog slavonskog krmka: ako je sve tako, onda će Lazar

otkriti onog pravog Sebe u nekoj od krvavih strasti koje se tamo nude kao lokalni specijaliteti, cliknuće od zanosu (umesto griže savesti) kad prva žrtva padne pod njegovim nišanom ili nožem, biće uzoran ratnik, Ariana u blatu i kalu panonske Kuruksestre.

Eto kako sam se, vraćajući se kući s vlaknima govedine i dalje među zubima, Lazara – uplašio. Sve se odjednom uklapalo u moju zastrašujuću teoriju. Pa, i Lazar nam je, uostalom, već toliko puta ukazivao na isto. U skladu s njegovom omiljenom tezom o gunama, učesnici ovih malih otmračkih ratova spadaju u grupaciju ljudskih duša koje žive u dubokom, neoprostivom neznanju. Po toj analogiji, sleduju im (kao i njemu samom, budući da se zaklinjao u sopstvenu Vrlinu, a postupao suprotno njoj) kratki, prelazni životi crvića, gamadi, planktona, ili čak bakterija – taj tužni pad niz lestvicu, ciklični povratak na prapočetak, po hiljadu puta ako treba, sve dok se ne nauče pameti jednom za svagda.³

Lazar, u kog smo Anđela i ja tako snažno i tako duboko verovali (a koji, zapravo, nije postojao), taj Lazar na tako nešto ne bi nikada pristao. Ali, možda je tom 100% duhovnom Izvištaju samo odgovaralo da veruje, ne bi li s većom lakoćom sledio Naredbodavčev plan, da bi mu, bez obzira na stečene zasluge, više prišao jedan miran, skladan i ispunjen život maslačka od obećanog mu spiritualanog postojanja u vidu delića pore Krišninog gležnja?

3 Mada i tu ostaje nejasno kako to jedna bakterija, recimo, može pomoći sebi, i šta bi to ona tačno trebalo da učini kako bi pri sledećem delanju sa sigurnošću mogla da očekuje prelazak na neki viši nivo?

Zašto se bojim Anđeline hrabrosti

Istini za volju, svi moji zaključci o Lazaru izvedeni su na ovoj uzvišici kojom su Pripovedači privilegovani. U žiži, onda, u oktobru hiljadu devedeset prve godine, njemu se nisam ni upola čudio koliko sam se čudio Anđelinim i njegovim roditeljima. Uz najbolju volju da ih razumem, nikako nisam uspevao da shvatim šta je to gospođu Vidu i gospodina Mihajla, koje sam držao za razborte ljude, navelo da prime taj poziv od kog su tad, u toj zemlji, svi tako strahovali da ga ni u ludilu ne bi uzeli u ruke, a kamoli overiti potpisom (što su oni, opet, svesrdno obavili). Anđela ih je, onako van sebe od besa, proglasila kolaboracionistima. I, bila je u pravu. Nije mi bilo teško da ih zamislim kako pozivare poslužuju kafom – oni su oduvek uživali u nepresušnoj zajedničkoj ulozi prijatnog bračnog para. A to što su kolaboracionisti postali iz blessinga, umesto iz loših pobuda, zapravo ih ne opravdava.

Onda je počelo da me kopka pitanje moje supruge. Šta bi Anđela učinila u sličnoj situaciji – pokušavao sam da dokučim. Da li bi se, u času, snašla – zanimalo me je – kako bi reagovala? Ali, ništa mi se dobro, iz mogućih odgovora, nije smešilo. Ukoliko poznam svoj svoju supругu, zaključio sam, ona bi iskoristila tu vanrednu priliku da pozivarinna svašta skreše u lice (kao kad se, par meseci ranije, sva nabrekla od trudnoće, popela na improvizovanu binu

tokom nekakvog mirotnog mitinga i održala vatreni politički govor, dok sam ja goreo od neprijatnosti u bašti obližnjeg kafea), a moguće je i da bi im vrata zalupila pred nosom. Sablažnjeni takvom demonstracijom neprijateljstva, pozivari bi se verovatno povukli, ali bi se i vratili uskoro – s pojačanjem! A ja sam od takve mogućnosti unapred strepeo, i stresao se. Želeo sam, što se pozivara tiče, da ostanem majušan, neprimetan, zagnjuren duboko u svoju anonimnost. Možda me tako, jalovo sam se nadao, možda me zaborave, ili otpišu – svašta je moguće u zemlji koja ovako duboko potone. Ali, u trenutku me je spopala neobična grozničavost. Ako hitno ne preduzmem nešto ne bih li predupredio tu stalnu mogućnost da im Anđela pričepi već preko svake mere izgaženi žulji, živecu u društvu neodgovornog, izluđujućeg pitanja: koliko toga dobrog ostaje za mene u budućnosti?

„Anđela“, rekao sam stoga, tek da proverim njeno raspoloženje; sebao sam, pri tom, od strepnje, ali činilo se da Anđela to ne primećuje, „Anđela, šta bi ti uradila da, recimo, sad dođu po mene, kao po Lazara?“

„Mislim da bih im zalupila vrata pred nosom“, rekla je Anđela, brzo i preko volje, nakon trenutka razmišljanja. Zauzeta TV-programom, propustila je da vidi kako, iza nje, od šoka, gubim svest.

Zaspali smo rano te večeri, pred televizorom. Na nas je treptao jedan ljubazan plavičasti zrak. Uzduž i popreko satelitskih kanala, naši su se klali sve u šesnaest. Anđela me je obgrnila nogom; mada sam, u međuvremenu, došao sebi, čak sam se i umio, još sam gutao kneđle akumuliranog straha; njena butina bila je teška, ali ušuškali smo se nekako. Pod čebetom je mirisao kantarion.

Šta mi je ostalo sem da, u tišini, nemo plaćem?

Glasovi iz bujice

Ponekad mi se, opet, činilo da ja nemam previše opravdanja za tako nedolično ponašanje. Šta je meni običan rat, pitao bih se tad. Ljudi su oko mene ionako neprestano umirali, i to na najneverovatnije načine, a taj se proces tokom kasnih osamdesetih i ranih devedesetih godina tako intenzivirao da u glavi nikako nisam uspevao da sortiram i sredim neophodnu, ma koliko turbulnu. Statistiku pokojnika, već je tu većito brujala čitava armada potencijalnih anđela.⁴

Nemoguće je bilo čak i prežaliti sve koji nestanu, onako kako su možda zaslužili. Prečesto, ne bi prošao ni pun mesec od poslednje među smrtnima, kad: evo nove žrtve – zaleprša nad našim glavama, i zauvek nestane. Nekad sam bio standardni laik, ali su me te učestale smrti načinile ekspertom za sve tipove sahrana.

Taman sam počeo da brinem da ću od svega toga privremeno otupeti, kad je planuo rat u Hrvatskoj, i darovao mi dragoceno, mada nebulozno, saznanje: sve pojedinačne smrti, globalno uzet, predstavljale su samo (privatnu) uvertiru u (javnu) krvavu dramu, klasičnu tragediju s velikom temom rata među Narodima.

4 Vidi Dodatak – Prilog #1 – „Kompilacija smrti: 1989, 1990, 1991.“

Gadna stvar u čitavoj priči bila je ta što je komad, u vreme o kojem pišem, zapravo tek otpočinjao. Nalazili smo se, preciznije, u trenutku razrade prvog čina, a već nam je svega bilo dosta. Smetao nam je nedostatak neophodne konvencije. Jalovo smo se nadali da bi nam se uskoro moglo dogoditi da ugleđamo zavesu, žudeći smo za srećnim krajem, ali smo i znali da neće Bog iz Mašine tako skoro sići sa svog mehaničkog oblaka, da razvadi zavađene, i podeli pravdu na jednake delove. Bilo je to jedno veoma besposkajavajuće saznanje: još ćemo se mi nagledati smrti. Saživećemo, na koncu, s njom. Postaće nam dosadna. Nećemo je se plašiti kako smo je se plašili nekad, u blaženoj Eri naivnosti.

Istini za volju, ratnih slučajeva smrti, tog oktobra hiljadu devetsto devedeset prve godine, nije bilo ni približno koliko mimodopskih (tj. samo je jedna meni relativno bliska osoba, do tad, u tom ratu stradala), ali – s druge strane – rat nije trajao ni približno onoliko koliko nas je mir obgrljivao.

Čovek koji je iz igre ispaao prerano zvao se Ivan. Čitave dve godine proveo sam u njegovom društvu: zajedno smo palili s časova u srednjoj školi. Bio mi je drag, ali ne toliko da bih ostao zainteresovan za njega i nakon što sam uspeo da se provučem i zavrtim svoje mučno školovanje, dok je on bio prinuđen da ponavlja četvrti razred. Tako, dvanaest godina nakon poslednje zajedničke uspomene, Ivan se morao osetiti prevarenim kada ga je, pri jutarnjem mokrenju, na salašu negde kod Erduta, dok je pospano razmišljao šta da učini s dvesta tegli ajvara koje je ukradio od domaćina Mađara, iznenadila eksplozija. To kažen zato što sam siguran da je pretpostavljao da mu je dodeljena barem malo obimnija uloga od ove, upravo odigrane. Ovak, od Ivana, po velikom finalu, nije preostalo materijala ni za jednu od tih dve stotine teglica koje je nameravao da unovči.

Što se Dejana tiče, stvari su tu bile nešto tužnije, jer sam Dejana iskreno voleo. Zajedno smo trenirali plivanje, a već su tada njega ti učestali, monotoni treninzi zamarali. Plivao je po očevoj

želji, maštajući da postane bubnjar. Godinama kasnije, svirao je u bendu koji se zvao GSG 9, po elitnoj zapadnonemačkoj antiterorističkoj grupi komandosa. GSG 9 su, u to doba, izgledali sjajno, kao nijedan drugi bend u Beogradu, uvek goli do pojasa, mišićavi, depilirani, znojivi i ozbiljni, okruženi kompjuterima i strobo-svetlima. I dok su dvojica takvih tipova semplovala izveštaje o masovnim pogibijama i velikim katastrofama, Vagnera, Stravinskog i zvuke bombardovanja gradova, Dejan je, obrtjan do glave, znojaviji od svih, udarao u svoji komplet bubunjeva, stojeći, kao da ga kažnjava. GSG 9 su, i pored teško pamtljivog naziva, bili krajnje ambiciozni – Dejan je bio njihova pokretačka snaga, a od svih ljudi koje sam poznavao on je jedini pokazivao ozbiljnu nameru da uradi nešto od svog života. Od vežbanja, članovi su mu bili prepuni žuljeva, otske prstiju više i nije imao – jagodice su mu bile potpuno ugađane. Onda im je izašla ploča za jednu nezavisnu izdavačku kuću iz Maribora, i njihovi su koncerti, s vremenom, bivali sve posećeniji. U Beogradu, Novom Sadu, Sarajevu, Ljubljani, Zagrebu, Rijeci, Trstu, Beču, uopšte: gde god su GSG 9 svirali, njihovv publiku su većinom činile one mršave devojčice sa kratkim kosama i u Doc Martens čizmama koje se uvek zanose od prevelikih doza raznoraznih piñula za smirenje.

Sve je to, doduše, bilo brutalno prekinuto, i tokom kasnog leta i rane jeseni godine o kojoj pišem, smešteno u domeni mučne prošlosti, a Dejan je nastojao da se oprosti od desne ruke, i kad sam ga poseo u VMA, gde su mu tu ruku amputirali, baratao je onom drugom. Duvali smo u veceu, a onda smo se ponovo dovukli do njegove sobe. On se opružio na krevetu. Uključio je radio, ali ga je odmah i isključio, zbog nečeg crvenei. Dovukao sam stoliću do njegovog uzglavlja i seo. Pričali smo, mahom, gluposti. Setio se moje crvene majice s ogromnom belom petokrakom preko grudi i napisom BRIGADE ROSSE koju, i pored njegovog dugogodišnjeg navajivanja, nisam želio da prodam, jer sam je i sâm dobio na poklon. Imao sam utisak da mu je, bez jedne ruke, strahovito

neprijatno. Ponašao se kao da se, iznenada, obreo golišav na nekom prijemnom. Sve vreme se pokrivaio do vrata, tvrdeći da mu je hladno. Ali, većito je, baš protiv njegove volje, preostala ruka iskalkala ispod pokrivača, divlje gestikulirajući. „Nije trebalo da ti dam da duvaš“, rekao sam, u naduvaranoj šali. Mada, zaista: i nije trebalo.

Još mi je ostalo u pameti, jer je bilo dirljivo, kako se Dejan, tokom čitave posete, nadao da će ga, kad izađe, napolju sačekati oktobarsko sunce, koje je posmatrao kroz prozor sobe.

„Valjda hoće“, odgovorio sam glupo, i slegnuo ramenima. Nadao sam se da će Dejan, i bez mog spočitavanja, uspeti da razume šta mu zapravo sledjuje: hrpe balkanskog blata, novembar koji se bliži, pogledi puni samilosti, i nostalgičan susret sa šugavim sokacima jedne izigrane prestonice.

Ukratko, to bi bilo to. Postojali su tu, istini za volju, u to vreme, još neki koji su se našli u sličnoj situaciji, ali o njima nisam imao dovoljno informacija. Dok su oni tamo ginuli pišajući, dok su ostajali bez udova, dok su se kockali s užasom, ja sam se gušio u dnevnim rutinama, pa mi se dešavalo da ih se danima ne setim. Naumio bih, ponekad, da se javim njihovim roditeljima, devojkama ili suprugama, ali bih telefonsku slušalicu prihvatao uz oklevanje, kao da je morski krastavac, a odmah bih je potom i spuštao. Sve to izraženo na jedan lepši način, glasi ovako: snebivao sam se. Eto, preispitivao sam odnose. Šta, mislio sam: šta ako mi nikada nismo bili baš toliko bliski koliko se to meni, iz ovog ili onog razloga, činilo?

Želim da kažem da su stvari bile gadne, ali ne toliko da ne bi mogle da budu i mnogo gore. Nije nas rat, u to vreme, još pogodio čvorom ljudskih iznutrica posred lica: nas je on drobio mudrije. Naš telefon je, tada već, prečesto zlokobno ćutaio, a nekada se od njega nije moglo živeti. Mnogi naši prijatelji nalazili su se daleko, van granica zemlje. U stalnom naporu da odžže ekvilibrijum, da se slučajno ne sklijokaju gde i kad to nikako ne bi bilo pametno, oni

nisu imali telefonske aparate, slobodno vreme ili novac, u svakom slučaju: zvali su retko. Ponekad bi do nas stigla pokoja razglednica iz Budimpešte ili Brazlije, iz Praga ili Pekinga, Kopenhagena ili Kazablanke, Aine ili Amsterdama, Londona ili Lisabona, svih tih sjajnih, predivnih mesta, i bile su nam uistinu drage te razglednice, ali je, i pored toga, teško bilo odupreti se utisku da ih je sve napisala jedna ista osoba. Njihove poleđine bile su ispunjene šturim latiničnim žvrjlohtinama, a i reči su ličile, nekako, jedne na druge, nezavisno od lokalnih prilika: „nemam posao“, „radim ponešto“, „teško je“, „ali, ok sam“, „snalazim se“, „preživet ću“...⁵

U to vreme, mnogi su se kleli da nisu pobegli od rata. Neki su tvrdili da njihov odlazak nema baš nikakve veze s tim; otišli su jer im se išlo.

Odgovarao sam im, u sebi: *Možda vam se ne bi išlo da stvari ovde stoje iole drugačije?*

„Primećuješ razliku u društvenim trendovima“, rekla mi je jednom Anđela, „nekada su umirali, a sada samo odlaze...“

Nisam izdržao da se ne nasmejem. Umirali su, istina, manje u poslednje vreme, ali stvarna razlika nije postojala. Svakih petnaestak dana pratili smo po nekog, i brzo smo ih sve prebolevali.

Uopšte, godina hljadiu devetsto devedeset i prva darovala nam je jednu specijalnu aktivnost: izmišljali smo nove prijatelje, družili se s prijateljima naših prijatelja u egzilu, ili se vraćali davnim, zapuštenim poznanstvima. Ponekad bi sve to i imalo smisla – više nismo razlikovali pravu želju od visokostepene prilagodljivosti. Učili smo se, tokom čitave te godine, novoj vrsti društvene tolerancije, i savladali smo je: oni koje smo ranije mirne duše zanemarivali, postajali su nam dragi gosti. Takmičili smo se kad god bi telefon zazvonio, i ja sam bio brži od Anđele, osobito na jesen, otkako se ugojila, i grudi su joj porasle, a stomak joj se stalno nalazio na putu, pa je nespretno šepala, trčeći.

5 Vidi Dodatak – Prilozi: Prilog # 2 – „Hronika odbežlihi: 1990, 1991.“

Mogao bih da se obgrlim i ogrejem tim bavljenjem Nestalima kao slijevima kože (koje nikad dosta) ali: evojedne kolektivne slike.

U martu iste godine održavale su se neke besmislene demonstracije protiv režima, i mnogi od ljudi navedenih u ovoj knjizi – čitava jedna gomila Nas – stajali su, iz večeri u večer, stisnuti poput sardina, u samom centru grada, pod žutim svetlima Terazija. Kako smo bili glupi, i smešni! Vrkali smo, i negodovali, bili smo strašno ljuti i nasmrtno ozbiljni, a uterali smo, po konačnom bilansu, daleko više autogolova od golova. Samo nekoliko meseci potom, eto šta nam se dogodilo. Neki od Nas su se već te jeseni šepurili s plavih umirica nakrivo nalepljenih na gradske bandere, neki su išli na duge terapije u Rudu, neki su pisali razglednice iz inostranstva, neki su se tim razglednicama infantilno radovali... pa se pitam: što smo, uopšte, radili tamo, na Terazijama, sve te dane, zašto smo gubili vreme, kad smo dozvolili da nam se tako nešto dogodi? Već nam je, te jeseni, bilo teško da dokučimo postojimo li uopšte ili ne, samo je nekoliko meseci trajalo naše dokustivanje: bili smo rastočeni blickrigom niskih udaraca. U oktobru o kojem pišem, marta koji nam je predstojao, tu: na pola puta od jednog do drugog, plašio sam se više nego što sam se gnušao marta koji smo pregrmeli. Strahovao sam da ću Nas, tog budućeg marta, videti kao na neuspelom portretu koji niko nije želio, i da će među nama zjapiti mnogi strašni otvori, i da će nas među svim tim šupljinama biti poražavajuće malo, i da nećemo znati šta jedni drugima da kažemo, pa ćemo šetkati tim obesmišljenim mestom, sad kad smo se već na njemu zatekli, moleći Boga da nas rasteraju što brže i bezbolnije, nekakvim nevremenom, grubim pogledima, psovčkama, vodenim topovima, nervnim gasom, gumenim palicama.

I dalje ne umem da kažem šta nas je to zadesilo, ali sam prilično siguran da se ispunio nekakav usud, na koji su svi pozaboravljali, u međuvremenu.

Pa, dešava se i to.

Jer, nešto je zaurhalo, u tren oka oformilo bujicu, i poneo nas. Iz tog vrtloga nalik na uskomešanuu reku tek je povremeno pokoja glava izbijala na površinu, pokoji se nemoćni ud protezao da blago šutne nabrekle guzove neba, natopljene oči hvatale su vidike koji su, iz dana u dan, bivali sve udaljeniji, ruke su izletale kao neobična bića, da šćepaju nešto čega nikada nije bilo. Bilo nas je, iz časa u čas, u tom vrtlogu, sve manje, a svi smo deklamovali uzrujanim glasovima o peni kroz koju se propada, koja ne trpi oslanjanje, kroz koju se spopliće na groteskan način, koja nije hranljiva, kojom se ne može utoliti žeđ, koja ničemu ne služi, nema boju, ukus, niti miris, a lažjiva je i varljiva, i izjeda drage, logične stvari; ne slušajući jedni druge, blebetali smo o vazdušastoj lavi što majoriguje i niveliše, govorili smo o lepljivosti, o dezintegraciji, o poslednjim trenucima jednog bolesnog sveta – vlasnika kolonije proždrljivih vrusa. Priče su nam bile različiće, iskustva oprečna, ali kao da je to imalo ikakve veze? Pena u kojoj smo se davili svejedno će ih sve rastočiti, izmešati, progutati. Još će, na kraju, od svog tog strašnog bola i patnje, ostati da visi samo jedan osrednji mehur, a onda će i on pući.

УПРОТРАЛУВДУ VLADIMIR ARSENIJEVIC

ОБЈАВЛЕНО

- 001 Frederik Begbede
U pomoć, molim za oproštaj
- 002 Frederik Begbede
Francuski roman
- 003 Tao Lin
Hiiii iii hiii
- 004 Balša Brković
Paranoja u Podgorici
- 005 Rju MuraKami
U miso supi
- 006 Džefri Judžindis
Samoubistvo nevinosti
- 007 Miranda Dzulaj
Baš ti, bas tu
- 008 Džon Makgregor
Ako niko ne govori o skrivenim stvarima
- 009 Mirjam Tews
Komplikovana dobrota
- 010 Frederik Begbede
Ljubav traje tri godine
- 011 Vels Tauer
Sve rohaniro, sve spaljeno
- 012 Vladimir Arsenijević
U potraživanju
- У ПРИРЕМИ**
- 013 Dulce Marija Kardozo
Moja saosećanja
- 014 Anđel Stasjuk
Devet

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београда

821.163.41-31

821.163.41.09-31 Арсенијевић В.

АРСЕНИЈЕВИЋ, Владимир, 1965-

У потлаубљу : роман / Vladimir
Arsenijević. - 1. izd. - Београд : Booka,
2011 (Београд : ДМД). - 157 стр. ; 20 см. -
(#Едисија #44°20° ; #кнј. #012)

Тираж 1.500. - Стр. 151-153: Роговог / Теофи
Рапић. - Библиографија романа "У
потраживљу": стр. 155-157.

ISBN 978-86-88335-14-0

а) Арсенијевић, Владимир (1965-) - "У
потлаубљу"
COBISS.SR-ID 186641676